

Namestitev panjev in vremenski vplivi

Janez Gregori

janez.gregori@gmail.com

Pravzaprav je to razmišljanje, kam postaviti panje, da se bodo čebele čim bolje počutile. Pa tudi čebelar. Za skladovnične vemo, da jih bomo namestili v čebelnjak, a tudi za nakladne nas mika, da bi jih postavili pod streho. Kar nekateri že poskušamo.

Navadno rečemo, da so čebele gozdne živali, navezane na gozd, kar seveda drži: v gozdu najdejo v drevesnem duplu primerno mesto za svoj dom, najdejo primerno hrano, po katero letajo tudi v odprte predele izven gozda. Če pogledamo po svetu, se nam pokaže pestra slika. Čebele živijo v predelih, kjer se razprostirajo gozdovi, tako v predelih z zmernim podnebjem kot v tropih. Živijo pa tudi v predelih brez drevja, kjer so širna prostranstva, na primer makije in polpuščav. Svoj dom poiščejo v skalnih razpokah ali votlinah. In čebelarji so v teh predelih, vsaj nekoč, čebelarili tudi v kamnitih panjih. Težava v teh krajih so zlasti visoke temperature, ki se jim morajo čebele prilagoditi v taki meri, da lahko preživijo. Pravzaprav so v vseh življenjskih okoljih določene skrajnosti, ki se jim morajo čebele prilagoditi, da lahko preživijo. In čebele imajo med vsemi žuželkami eno največjih sposobnosti prilagajanja. V dolgih obdobjih so se prilagajale različnim življenjskim razmeram v raznih predelih svoje avtohtone razširjenosti in sčasoma so nastale številne podvrste ali rase medonosnih čebel.

Čebelarim na Gorenjskem, na 835 m n. m., že več kot 40 let imam tako skladovnične AŽ-panje kot tudi nakladne, Zandrove. Pred leti sem začel tudi čebelariti v nakladnimi v paviljonu, če tako imenujem del prostora v čebelnjaku, iz katerega sem umaknil AŽ-panje. Pri načinu čebelarjenja se pojavljajo različna vprašanja.

Prvo vprašanje je prostor, potreben za namestitev panjev. AŽ-panji so zloženi v skladovnico in za namestitev zahtevajo minimalen prostor. Nakladni panji se opravljajo od zgoraj, zato morajo stati posamično, kar zahteva veliko prostora. Pri večjem številu panjev si le težko privoščimo, da jih spravimo pod skupno streho. Nakladni panji so pač namenjeni postavljanju na prostem.

Drugo je vprašanje vlage v panjih, kar vpliva tudi na količino vode v medu. Prostostoječi nakladni panji so ji seveda bolj izpostavljeni, saj stojijo tik nad tlemi. V zrelem, to je pokitem medu je v AŽ-panjih približno

Paviljon Vojka Vebra v Škofjeloškem hribovju

14 %, v prostostoječih nakladnih pa nikoli pod 15 % vode. V nizke naklade sem za medišča pripravil sate s poglobljenimi celicami širine 4,5 mm, tako da jih je bilo v nakladi osem namesto deset normalne širine 3,5 mm. V prostostoječih panjih količina vode v medu iz teh satov nikoli ni bila pod 17 %, v paviljonu pa 15 %.

Tretje vprašanje je uravnavanje temperature v panju, kar čebele odlično obvladajo, jim pa povzroči veliko dela. Vprašanje se pojavi zlasti pri nakladnih panjih, če so izpostavljeni soncu in lahko pride do pregrevanja. V središču gnezda z zalego je normalna temperatura 35 °C, kar čebele skušajo vzdrževati s prezračevanjem, tako da ustvarjajo tok toplega zraka proti žrelu in na prosto. V vročini se del čebel umakne iz panja in v bradah visijo pred žrelom. Z umikom iz panja naredijo več prostora med sati in povečajo učinkovitost čebelam, ki prezračujejo notranjost panja. Če učinkovitost prezračevanja ni zadostna, čebele za ohlajanje panja uporabijo vodo. Z njo rahlo močijo pokrovce nad zalego in robove celic nepokrite zalege ali jo v obliki drobnih kapljic nameščajo po panju. Ker voda za izhlapevanje potrebuje energijo, torej je reakcija endotermna, odvzema toploto svoji okolici in jo tako hladi. Za vse delo, ki ga imajo čebele z ohlajanjem panja, porabijo veliko energije, kar se pozna tudi na donosu medu.

Vprašanje, ki se pojavlja pri prostostoječih nakladnih panjih, je torej pregrevanje. Čebelarji ga rešujejo s postavljanjem panjev v sadovnjake in podobne predele, kjer drevje nudi zadosti sence, zlasti v najtoplejšem delu dneva. Lahko poskrbijo za primerne zastirke, navadno narejene iz trstja. Rešujejo ga tudi z barvanjem panjev s svetlo barvo. Pogosto vidimo nakladne panje pobarvane belo, kar pa ima manjšo estetsko napako: na njih se pozna vsak čebelji iztrebek! Rešitev je seveda tudi, da nakladne panje namestimo v paviljon, ki nudi zadosti primerne sence.

Vsak način čebelarjenja prinese kaj dobrega, pa tudi slabega. Kako in kje bomo čebelarili, se moramo odločiti sami, kajti samo lastna odločitev bo prinesla zadovoljstvo. ●

Foto: Vojko Veber